

Robert Wawrzeniecki OMI¹

Warszawa

Proces synodalny w zakonach w Polsce, w ramach konferencji zakonnych i Kościoła lokalnego²

Słowa kluczowe: proces synodalny, osoby konsekrowane, życie konsekrowane, Kościół, wspólnota zakonna, synod, synodalność.

Streszczenie:

W wielu zgromadzeniach zakonnych „styl synodalny” jest praktykowany od wieków. Ten rodzaj namysłu nad wieloma sprawami jest w nich rzeczą naturalną, nawet jeśli nie zawsze łatwą. Realizują go m.in. kapituły domowe, prowincjalne, generalne, zwyczajne i nadzwyczajne oraz inne formy otwierania się na działanie Ducha Świętego i wspólnotowego rozeznawania znaków czasu. Podczas Synodu o synodalności musimy się zastanowić, w jaki sposób – bez popadania w skrajności, przed którymi przestrzega papież Franciszek – praktycznie zrealizować synodalność w całym Kościele. Jako osoby życia konsekrowanego, możemy wnieść wiele cennych doświadczeń do dyskusji, ucząc się jednocześnie słuchać jeszcze więcej innych, także osób świeckich, tworzących wraz z nami wspólnotę Kościoła.

Wprowadzenie³

Zostałem poproszony o wprowadzenie w temat zaangażowania osób konsekrowanych w proces synodalny, jaki rozpoczął się w Kościele powszechnym i trwał będzie do samego XVI Zgromadzenia Zwyczajnego Ogólnego Synodu Biskupów w 2023 roku, wraz z poszczególnymi eta-

¹ Sekretarz wykonawczy Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich w Polsce, delegat KWPZM ds. zakonów męskich w Archidiecezji Warszawskiej.

² Publikujemy pierwszą część opracowania; drugą zamieścimy w następnym numerze. Ze względu na aktualność zagadnienia, całość udostępniamy w pliku pdf na internetowej stronie naszego dwumiesięcznika: www.zk.klaretyni.pl

³ Pewne refleksje zawarte w rozmowie z dziennikarką KAI, z Działu Krajowego, Dorota Giebułtowska, w niniejszym wystąpieniu rozszerzyłem. Zob. KAI, Depesza 04.11.2021: *Jak przebiegają prace synodalne w zakonach?*, w: www.ekai.pl/jak-przebiegaja-prace-synodalne-w-zakonach/ (dostęp 05.11.2021).

pami, na jaki ten proces synodalny został podzielony. Sama faza przygotowawcza miała trwać początkowo do kwietnia 2022, ale na prośby episkopatów została przedłużona do 15.08.2022⁴, co daje nam kilka kolejnych miesięcy, których nie można zmarnować, ale trzeba je twórczo wykorzystać.

Wydaje się jednak, że pomiędzy ogłoszeniem harmonogramu prac a rozpoczęciem procesu synodalnego na poziomie całego Kościoła, a zwłaszcza poziomu diecezjalnego, straciliśmy przynajmniej 5 miesięcy (między majem a październikiem), w których już mógł odbywać się namysł, modlitwa i rozeznawanie, bez zbytniego pośpiechu, który niestety obecnie nam może towarzyszyć i w ten sposób „popsuć” słuchanie tego, co Duch święty mówi do Kościoła.

Ten synod bowiem *de facto*, jak mówią nawet same dokumenty, jest synodem o synodalności. Wspólnie zatem jako pasterze i lud Boży, we wszystkich jego stanach, a co za tym idzie, także włączając w to osoby życia konsekrowanego, musimy zastanowić się, jak tę synodalność w Kościele praktycznie zrealizować, bez popadania w skrajności, przed którymi przestrzega papież Franciszek⁵. Mamy zatem wypracować pewne metody wzajemnego słuchania siebie, by wsłuchując się w podpowiedzi Ducha świętego, odpowiedzieć sobie na pytanie: co Pan Bóg dziś mówi Kościołowi.

Co prawda wiele wspólnot życia konsekrowanego ma wypracowany w pewnym sensie styl synodalny, który w wielu zgromadzeniach panuje, gdyż przecież mamy kapituły domowe, prowincjalne czy generalne, zwyczajne i nadzwyczajne, i ten rodzaj „namysłu” nad wieloma sprawami jest dla nas rzeczą naturalną, choć nie zawsze łatwą i w sposób poprawny realizowaną. Być może, jak wskażę w dalszej części wystąpienia, podejmując drogę synodalną mamy więcej słuchać także osób świeckich, ale jako wspólnota Kościoła najzwyczajniej musimy się tego wzajemnie nauczyć.

Ze względu na to, że zakony i zgromadzenia męskie rozpoczęły już ten namysł synodalny podczas 147 Zebrania Plenarnego Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich w Polsce, które odbywało się w Krakowie w dniach 19-20.10.2021, pragnę zachęcić w kwestiach pewnych podstaw teologicznych i praktycznych do zapoznania się z wygłoszonymi wtedy referatami: o. Carlosa Garcia Andrade CMF z Rzymu, który podjął temat „Synodalność kościelna. Nowe spojrzenie, które

⁴ Zob. *Watykan przedłuży pierwszy etap synodu o synodalności*, w: www.vaticannews.va/pl/watykan/news/2021-10/watykan-przedluzy-pierwszy-etap-synodu-o-synodalnosc.html (dostęp 01.11.2021).

⁵ Zob. Franciszek, *Przemówienie na otwarcie XVI Zwyczajnego Ogólnego Synodu Biskupów* (Watykan, Aula synodalna 9.10.2021), w: www.vatican.va/content/francesco/pl/speeches/2021/october/documents/2021-1009-apertura-camminosinodale.html (dostęp 05.11.2021); Zob. Franciszek, *Homilia na otwarcie synodu na temat synodalności* (Watykan, Bazylika św. Piotra 10.10.2021), w: www.vatican.va/content/Francesco/pl/homilies/2021/documents/20211010-omelia-sinodo-vescovi.html (dostęp 05.11.2021).

uwzględnia przeszłość, by spojrzeć ku przyszłości⁶ oraz ks. Grzegorza Strzelczyka, który przedstawił temat „Między ideą synodalności a praktyką synodalną. Uwagi o szansach i zagrożeniach”⁷, zawierając wiele wskazań praktycznych ze swojego doświadczenia organizacji synodu Archidiecezji Katowickiej. Z pewnych myśli zawartych w tych wystąpieniach będą też korzystał w czasie mojego przedstawienia tematu.

1. Skąd dystans do procesu synodalnego?

Jednakże zanim podejmę właściwy temat synodalności, chciałbym zatrzymać się nad pewnymi obawami, obiekcjami czy wprost przerażeniem niektórych osób konsekrowanych samą ideą papieża Franciszka, jaką zaproponował on Kościołowi. Niektórzy swoje obiekcje wypowiadają głośno kontestując ten namysł Kościoła, inni znów nie chcąc się wychylać – choć publicznie nie wyrażają dezaprobaty – to jednak w indywidualnych rozmowach zadają wiele pytań, podważając nawet czystość intencji, jaka towarzyszy samemu papieżowi Franciszkowi czy sekretariatowi synodu. Często wynika to z nieznamomości dokumentów, których najzwyczajniej nie przeczytali a czasem z czerpania informacji z „zatrutych źródeł”, gdzie jest doskonała pożywka dla teorii spiskowych i zamętu we wspólnotach życia konsekrowanego.

Skąd jednak rodzi się ta nieufność? Myślę że ma ona swoje źródło w dwóch ośrodkach: w Kościele w Niemczech, za naszą zachodnią granicą i w samym Rzymie. Dlaczego? Dlatego, że w wypadku drogi synodalnej w Niemczech próbowano pójść drogą zwykłego ludzkiego parlamentaryzmu, gdzie wszystko można głosować, włącznie ze sprawami nienaruszalnymi w wierze na tzw. „drodze synodalnej” (być może z tego powodu oficjalne dokumenty sekretariatu synodu używają innego pojęcia: „procesu synodalnego”, „refleksji synodalnej” czy „namysłu synodalnego”). Towarzyszyła temu olbrzymia manipulacja medialna, która wzbudziła co do zasady nieufność do drogi synodalnej w sercach wielu osób konsekrowanych i świeckich, pomimo osobistego listu papieża Franciszka do Kościoła w Niemczech na temat właściwego rozumienia kwestii synodalności⁸. Drugim momentem, a właściwie momentami w Rzymie, były dwa synody dotyczące rodziny oraz synod o Amazonii, wobec których artykułowano wiele medialnych oczekiwań, planów czy wręcz gotowych rozwiązań i przez ich pryzmat interpreto-

⁶ Zob. Carlos Garcia Andrade CMF, *Synodalność kościelna. Nowe spojrzenie, które uwzględni przeszłość, by spojrzeć ku przyszłości*, w: www.zyciezakonne.pl/wiadomosci/kraj/carlos-garcia-andrade-cmf-synodalnosc-koscielna-nowe-spojrzzenie-ktore-uwzgle-dnia-przeszosc-by-spojrzec-ku-przyszlosci-114961/ (dostęp 05.11.2021).

⁷ Nie ma jeszcze tekstu *in extenso*, więc posiłkowałem się zrobionymi w czasie wystąpienia notatkami.

⁸ Zob. *List papieża Franciszka do niemieckich katolików na temat drogi synodalnej*, w: www.vaticannews.va/pl/kosciol/news/2019-06/papiez-list-do-niemcow-droga-synodal-na-ewangelizacja.html (dostęp 05.11.2021).

wano obrady i dokumenty końcowe tychże synodów.

Jest jeszcze jednak niestety jedna sprawa, o której wspominał w swoim wykładzie w Krakowie ks. Grzegorz Strzelczyk, a mianowicie skompromitowanie się w wielu miejscach rzeczywistości kościelnej ciał synodalnych, które albo nie działają, istniejąc tylko na papierze albo też są jedynie ciałem pewnych „klakierów”, przyklaskujących ochoczo wszystkim nawet niedorzecznym pomysłom, by się czasem nie narażać. To powoduje też pewną nieufność do kolejnych struktur, rad, kapituł czy innych ciał i zebrań, które często zamiast słuchać Ducha świętego, funkcjonują na bazie czysto ludzkich kalkulacji: tworzenia frakcji, sojuszy, chcących przepchnąć określony punkt widzenia, przed czym zresztą przestrzega wciąż papież Franciszek.

2. Dlaczego proces synodalny w zakonach?

Kiedy 7.03.2021 biuro prasowe Stolicy Apostolskiej ogłosiło komunikat sekretariatu generalnego synodu o tematyce XVI synodu biskupów, dla wielu była to informacja określana mianem „newsa”, rozpoczęcia czegoś nowego⁹. Tym bardziej takie przekonanie zostało ugruntowane, kiedy w maju 2021 został ogłoszony harmonogram prac synodalnych, a w nim dość mocno rozszerzony etap konsultacji w Kościołach lokalnych¹⁰.

Tymczasem podstaw procesu synodalnego należy szukać w słabo zauważonym na gruncie polskim dokumencie papieża Franciszka, jakim była Konstytucja Apostolska *Episcopalis communio* o synodzie biskupów i drodze synodalnej z 15.09.2018¹¹. Była to w pewnym sensie pierwsza zapowiedź drogi synodalnej czy procesu synodalnego w Kościele powszechnym według obecnie realizowanej wizji papieża Franciszka.

Można tam m.in. znaleźć następujące sugestie dla pasterzy Kościoła: „Zatem wielkie znacznie ma również i to, aby podczas przygotowywania zgromadzeń synodalnych szczególną uwagę zwracano na konsultacje ze wszystkimi Kościołami partykularnymi. W tej pierwszej fazie, biskupi idąc za wskazaniem Sekretariatu Generalnego Synodu, niech przedkładają kwestie, które mają być podejmowane podczas zgromadzenia synodalnego kapłanom, diakonom i wiernym świeckim swoich Kościołów, czy to indywidualnie czy też zrzeszonym w stowarzyszeniach, nie pomijając cennego wkładu, jaki mogą wnieść, zarówno mężczyźni, jak i kobiety konsekrowane”¹².

⁹ Zob. *Papież zwoluje synod biskupów o synodalności*, w: www.archwwa.pl/wiadomosci/papiez-zwoluje-synod-biskupow-o-synodalnosci/ (dostęp 05.11.2021).

¹⁰ Zob. *Znamy szczegóły najbliższego synodu biskupów*, w: www.wiecz.pl/2021/05/22/znamy-szczegoly-najblizszego-synodu-biskupow/ (dostęp 05.11.2021).

¹¹ Zob. Franciszek, Konstytucja Apostolska *Episcopalis communio* (Rzym, 15.09.2018), w: www.vatican.va/content/francesco/pl/apost_constitutions/documents/papa-francesco_costituzione-ap_20180915_episcopalis-communio.html (dostęp 05.11.2021).

¹² Franciszek, *Episcopalis communio*, nr 7. Por. SGSB, *Dokument przygotowawczy XVI*

Dalej dokument ten podpowiada, że: „Unie, Federacje oraz Konferencje Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego męskich i żeńskich zasięgają opinii przełożonych wyższych, którzy z kolei mogą zasięgnąć opinii swoich rad i innych członków tych instytutów i stowarzyszeń”¹³.

Po zapowiedzi papieża Franciszka, że „konsultacja Ludu Bożego” ma dokonać się przed zbliżającym się XVI Zwyczajnym Zgromadzeniem Synodu Biskupów w sposób o wiele szerszy niż miało to miejsce dotychczas, Kongregacja ds. Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego (KIŻKiSZA) wydała 24.06.2021 trzy listy: do osób konsekrowanych¹⁴, poszczególnych konferencji skupiających zakonne jurysdykcje¹⁵, jak i pasterzy Kościołów lokalnych¹⁶. Dodatkowo 7.10.2021 przez kongregację został skierowany do konferencji zakonnych list przedstawiający fazy procesu synodalnego¹⁷.

Uzupełnieniem Konstytucji *Episcopalis communio* w aspekcie praktycznym stały się dwa dokumenty wydane przez Sekretariat Generalny Synodu Biskupów (SGSB): *Dokument przygotowawczy XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów*¹⁸ oraz *Vademecum Synodu o synodalności*¹⁹. Zawarto z nich konkretne wskazania związane z pytaniami i 10 zagadnieniami, jakie należy podjąć w procesie synodalnym (*Dokument przygotowawczy*, zwłaszcza nr 26-30; *Vademecum*, zwłaszcza p. 5.3). Dodatkowo w *Vademecum* znalazła się zachęta skierowana do osób konsekrowanych: „Zachęca się wspólnoty zakonne, ruchy świeckich, stowarzyszenia wiernych i inne grupy kościelne do uczestnictwa w procesie synodalnym w ramach Kościołów lokalnych”²⁰.

Wskazując zaś rolę biskupa w procesie synodalnym *Vademecum*

Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów (Rzym, 7.09.2021), nr 31, w: www.episkopat.pl/dokument-przygotowawczy-xvi-zwyczajnego-zgromadzenia-ogolnego-synodu-biskupow-2/ (dostęp 05.11.2021); SGSB, *Vademecum Synodu o synodalności* (Rzym, 7.09.2021), p. 1.5, 4.3, w: www.episkopat.pl/vademecum-synodu-o-synodalno-sci-tekst/ (dostęp 05.11.2021).

¹³ Franciszek, *Episcopalis communio*, art. 6, § 2. Por. SGSB, *Vademecum Synodu*, p. 1.5.

¹⁴ Zob. KIŻKiSZA, *List do wszystkich osób konsekrowanych o drodze synodalnej* (Rzym, 24.06.2021), w: www.zyciezakonne.pl/dokumenty/kościół...-109819/ (dostęp 05.11.2021).

¹⁵ Zob. KIŻKiSZA, *List do Unii i Konferencji Międzynarodowych oraz Krajowych, do Federacji monastycznych i innych organizmów połączonych o drodze synodalnej* (Rzym, 24.06.2021), w: www.zyciezakonne.pl/dokumenty/kościół...-109818/ (dostęp 05.11.2021).

¹⁶ Zob. KIŻKiSZA, *List do pasterzy Kościołów lokalnych o udziale osób konsekrowanych w drodze synodalnej* (Rzym, 24.06.2021), w: www.zyciezakonne.pl/dokumenty/kościół...-109817/ (dostęp 05.11.2021).

¹⁷ Zob. KIŻKiSZA, *List do Unii i Konferencji Międzynarodowych oraz Krajowych, do Federacji monastycznych i innych organizmów połączonych* (Rzym, 01.10.2021), w: *Biuletyn Tygodniowy CIZ*, nr 46/2021, s. 9, w: www.zyciezakonne.pl/download/biuletyn/2021/Biuletyn-Tygodniowy-CIZ-46-2021.pdf (dostęp 16.11.2021).

¹⁸ Zob. SGSB, *Dokument przygotowawczy*.

¹⁹ Zob. SGSB, *Vademecum Synodu*.

²⁰ SGSB, *Vademecum Synodu*, p. 1.5. Por. SGSB, *Dokument przygotowawczy*, nr 31.

stwierdzi: „Zadaniem biskupa jest również zachęcanie do zaangażowania różnych grup i osób, tak aby proces synodalny był wysiłkiem prawdziwie zespołowym, korzystającym z szerokiego uczestnictwa wiernych i docierającym do całej różnorodności Ludu Bożego: kapłanów, diakonów, osób konsekrowanych i świeckich”²¹.

Natomiast kiedy jest mowa o ustanowieniu osoby kontaktowej czy też zespołu kontaktowego *Vademecum* dalej podkreśla że „Diecezjalna osoba kontaktowa/zespół, powinna/powinien zachęcać parafie do rozwijania ducha braterstwa, współodpowiedzialności oraz pełnego i aktywnego uczestnictwa duchownych, osób konsekrowanych oraz świeckich kobiet i mężczyzn ze wspólnoty, w tym dzieci, młodzież, osoby samotne, małżeństwa, rodziny i osoby starsze. (...) Opracowanie metod uzyskiwania wkładu z procesu konsultacji w całej diecezji i komunikowanie tego procesu parafiom, grupom diecezjalnym, wspólnotom zakonnym i ruchom, angażując jak najszersze możliwe uczestnictwo. (...) Zespół współpracujący z diecezjalną osobą kontaktową (osobami kontaktowymi) powinien odzwierciedlać różnorodność diecezji i obejmować kluczowych liderów diecezjalnych: kobiety i mężczyzn świeckich, duchownych i osoby konsekrowane, pochodzących z różnych kultur, pokoleń i środowisk, reprezentujących różne posługi i charyzmaty Kościoła”²².

W związku z powyższymi dokumentami Konferencja Episkopatu Polski wydała List Pastorski „Synod czyli nasza wspólna droga”²³. Można tam m.in. przeczytać: „Można już włączyć pytanie o to, jak wspólnie szukamy woli Bożej, w tematy spotkań wspólnot parafialnych, zakonnych, diecezjalnych. A przede wszystkim można i trzeba w modlitwie osobistej i wspólnotowej wzywać Ducha Świętego, aby towarzyszył swoim tchnieniem wszystkim synodalnym rozmowom. Żeby podpowiadał, jak włączać do dialogu tych, którzy trzymają się z boku, albo którzy zostali zepchnięci na peryferie naszych wspólnot. Żeby otwierał nam serca na to, co mają do powiedzenia inni. Żeby uczył słuchania cierpliwego, empatycznego, wytrwałego oraz mówienia pokornego i odważnego zarazem”²⁴.

Natomiast w ostatnich dniach, 6.11.2021, swoje przesłanie skierował także o. bp Jacek Kiciński CMF, przewodniczący Komisji ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego Konferencji Episkopatu Polski²⁵. Wskazał on m.in.: „Każda osoba kon-

²¹ SGSB, *Vademecum Synodu*, p. 4.2.

²² Tamże, Aneks A.

²³ Zob. Konferencja Episkopatu Polski, *List pasterski Synod czyli nasza wspólna droga* (Warszawa, 07.10.2021), w: www.episkopat.pl/list-pasterski-w-zwiazku-z-xvi-zgromadzeniem-ogolnym-synodu-biskupow/ (dostęp 05.11.2021).

²⁴ Tamże.

²⁵ Zob. Bp Jacek Kiciński CMF, *List zachęcający do włączenia się w proces synodalny* (Wrocław, 06.11.2021), w: www.zyciezakonne.pl/wiadomosci/kraj/slowa-zachety-bp-jacka-kicinskiego-cmf-do-uczestnictwa-w-synodzie-115838/ (dostęp 6.11.2021).

sekrowana należy do takiej, czy innej wspólnoty w Kościele. Niezależnie od tego, czy jest to indywidualna forma życia konsekrowanego, instytut o charakterze czynnym czy kontemplacyjnym – każdy z nas – uczestniczy na swój sposób w życiu Kościoła. Tego Kościoła, który tworzymy we wspólnocie najbliższych osób, zarówno w wymiarze partykularnym (diecezjalnym), jak i w wymiarze powszechnym. (...) Proszę wszystkie osoby konsekrowane oraz poszczególne wspólnoty zakonne do włączenia się w prace Synodu, byśmy na nowo odkryli wartość naszej wiary, pogłębili naszą tożsamość w Kościele i stali się otwarci na nowe wyzwania, które niesie ze sobą współczesny świat. Zaprosimy do naszej modlitwy, naszego słuchania i naszego dzielenia się inne osoby, z którymi jesteśmy związani. Niech to będzie czas, w którym każdy może czuć się potrzebnym i wysłuchanym. Owoce naszych spotkań przekażmy osobom odpowiedzialnym za Synod w wymiarze diecezjalnym lub do sekretariatu Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonnych”²⁶.

Myślę też, że warto w tym względzie pochylić się nad dwoma tekstami papieża Franciszka na rozpoczęcie obrad synodalnych, gdyż one wytyczają pewien kierunek działania i myślenia: homilią w Bazylice św. Piotra z 10.10.2021²⁷ oraz przemówieniem na rozpoczęcie obrad w auli synodalnej z 9.10.2021²⁸.

W homilii papież Franciszek m.in. stwierdził: „I dziś, gdy rozpoczynamy drogę synodalną, zadajemy sobie wszyscy – papież, biskupi, kapłani, osoby konsekrowane, bracia i siostry świeccy – pytanie: czy my, wspólnota chrześcijańska, ucieleśniamy styl Boga, który kroczy przez dzieje i uczestniczy w wydarzeniach ludzkości? Czy jesteśmy gotowi podjąć przygodę podróży, czy też, bojąc się nieznanego, wolimy schronić się w wymówkach typu «nie potrzeba» i «zawsze robiliśmy to w ten sposób»?”²⁹.

Natomiast w tym samym kontekście dzień wcześniej w auli synodalnej papież Franciszek powiedział: „Wreszcie, może pojawić się pokusa beczynności: ponieważ «zawsze się tak robiło» (*Evangelii gaudium*, 33) – to słowo jest trucizną w życiu Kościoła, «zawsze się tak robiło», lepiej nie zmieniać. Ci, którzy zmierzają w tym kierunku, nawet nie zdając sobie z tego sprawy, popełniają błąd polegający na niepoważnym traktowaniu czasu, w którym żyjemy. Ryzyko polega na tym, że w końcu dla nowych problemów przyjmuje się stare rozwiązania: łąkę z surowego sukna, która w końcu tworzy jeszcze gorsze rozdarcie (por. Mt 9,16). Z tego powodu ważne jest, aby Droga Synodalna była rzeczywiście taka, aby była procesem w trakcie tworzenia; aby angażowała, na różnych etapach i oddolnie Kościoły lokalne, w dzieło pełne

²⁶ Tamże.

²⁷ Zob. Franciszek, *Homilia na otwarcie Synodu na temat synodalności*, dz. cyt.

²⁸ Zob. Franciszek, *Przemówienie na otwarcie XVI Zwyczajnego Ogólnego Synodu Biskupów*, dz. cyt.

²⁹ Franciszek, *Homilia na otwarcie Synodu na temat synodalności*, dz. cyt.

fascynacji i ukonkretnione, które wyznacza styl komunii i uczestnictwa naznaczony misją³⁰.

3. Co nie gwarantuje dobrego procesu synodalnego?

Samo używanie słów „synod” czy „synodalność”, jako pewnego rodzaju słownych talizmanów we wspólnocie Kościoła, nie sprawi owoców procesu synodalnego. Może się bowiem okazać, że wszyscy o tym mówią a nie do końca wszyscy tak samo tę rzeczywistość rozumieją. Właściwe rozumienie synodalności zakłada właściwą interpretację, która jasno określa w sposób właściwy cel tego procesu, a nie jedynie jego zewnętrzną strukturę. We właściwym rozumieniu synodalności ważna jest świadomość, że w świetle Ducha Świętego drogę tę podejmujemy razem, gdyż chrześcijanie są nosicielami Boga a tym samym synodalności. Doświadczenie to, zdaniem papieża Franciszka, związane jest z pewnego rodzaju mistyką spotkania, by mieć zdolność odczuwania, nawiązywania relacji z drugim człowiekiem i podążania wspólną drogą, by odkrywać obecność i plany Boga dla Kościoła. Proces ten ma być postrzegany, jak chce papież Franciszek i o czym obszernie wspomina o. Andrade, jako pewnego rodzaju nawrócenie pastoralne całego Kościoła na świecie: osobiste, strukturalne i duszpasterskie.

Dokument przygotowawczy powie wręcz: „Jeśli bowiem styl synodalności nie wcieli się w struktury i procesy, łatwo ulegnie zdegradowaniu z płaszczyzny intencji i pragnień na płaszczyznę retoryki. Tymczasem, procesy i wydarzenia, jeśli nie są ożywiane przez odpowiedni styl, okazują się pustymi formalnościami”³¹.

Tak samo, jak wskazał w swoim krakowskim wystąpieniu ks. Grzegorz Strzelczyk, synodalne struktury nie gwarantują realnej synodalności, jak i samo rozumienie idei synodalności nie gwarantuje praktycznego jej zastosowania. Podobnie jak wola przełożonego do uruchomienia procesów synodalnych nie gwarantuje realnej synodalności, tak samo oddolne pragnienie synodalności również nie gwarantuje jej realnego przeżywania. Nie wystarczy sam szkielet, powołujące dekryty, uroczyste celebacje, ale potrzeba dać szansę Duchowi Świętemu.

Można też żyć w pewnych mirażach procesu synodalnego. Z jednej strony synodalność nie oznacza demokracji, ma pomóc rozpoznać, czego chce Duch od Kościoła, a nie budować decydującą większość. Z drugiej jednak strony w procesie synodalnym nie da się czasem osiągnąć jedności, gdyż proces synodalny nie zawsze wskaże jednoznaczne rozwiązanie, ale chodzi w nim o podjęcie decyzji zgodnej z wolą Boga. Ks. Grzegorz Strzelczyk wskazał, że czasem można chcieć schować się, ukryć za procesem synodalnym czy chcieć zapewnić so-

³⁰ Franciszek, *Przemówienie na otwarciu XVI Zwyczajnego Ogólnego Synodu Biskupów*, dz. cyt.

³¹ SGSB, *Dokument przygotowawczy*, nr 27; Zob. SGSB, *Vademecum Synodu*, p. 3.1.

bie jego wynik z góry ustalony, zanim rozeznanie się odbędzie. Czasem można także wybierać takie rozwiązania, jakie są wygodne dla dominującej grupy, a wszystko ubrać w pobożne i piękne ideały. Wskazał także, że obawy może wzbudzać decyzja podejmowana w procesie synodalnym małą różnicą ilości głosów, gdyż to oznacza że nastąpił jakiś potężny rozdźwięk w procesie wspólnotowego rozeznania.

Vademecum powie wręcz o pewnych 9 pokusach, które mogą zniszczyć proces synodalny: pokusa chęci kierowania sobą, zamiast bycia prowadzonym przez Boga; pokusa skupienia się na sobie i na nagłych troskach; pokusa, by widzieć tylko «problemy»; pokusa skupienia się tylko na strukturach; pokusa, by nie patrzeć poza widzialne granice Kościoła; pokusa utraty skupienia na celach procesu synodalnego; pokusa konfliktu i podziału; pokusa traktowania synodu jako swego rodzaju parlamentu; pokusa, aby słuchać tylko tych, którzy już są zaangażowani w działalność Kościoła³². Wszystkie te pokusy są tam w sposób obszerny omówione, więc warto do tej części dokumentu sięgnąć.

4. Jakie są zatem warunki dobrego procesu synodalnego?

W dokumencie Papieskiej Komisji Teologicznej z 2018 roku na temat synodalności, wskazano że podstawowym elementem procesu synodalnego jest założenie i wymaganie działania Ducha Świętego, a nie jedynie pewnego rodzaju parlamentaryzmu, gdyż w przeciwnym razie stworzone nawet sprawne struktury ludzkie będą w pewnym sensie martwe czy też będą prowadziły proces synodalny w niewłaściwą stronę³³. W procesie tym na początku trzeba rozróżnić rzeczy nienaruszalne oraz to, co jest możliwe do poddania dyskusji. Największe wyzwanie synodu to właśnie odpowiednie wyjaśnienie warunków i zasad procesów synodalnych, by móc później iść drogą właściwą bez zbędnego tracenia czasu na rzeczy nieistotne czy rozmowy o rzeczach, których zmienić w wierze nie można.

Ks. Grzegorz Strzelczyk wskazał, że samo odkrycie synodalności nie jest jeszcze realną synodalnością, gdyż kluczowe jest wewnętrzne

³² Zob. SGSB, *Vademecum Synodu*, p. 2.4.

³³ Zob. Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *La sinodalità nella vita e nella missione della Chiesa (Synodalność w życiu i misji Kościoła)* (Rzym, 02.03.2018), w: www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_20180302_sinodalita_it.html?utm_source=deon&utm_medium=link_artykul (dostęp 05.11.2021). Dokument ten został wydany w języku polskim w dwóch wersjach tłumaczeniowych (ks. Adam Sejbuk i ks. prof. Janusz Bujak): Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *Synodalność w życiu i misji Kościoła*, Kraków 2021. Jest dostępna wersja drukowana publikacji ks. Adama Sejbuka (Wydawnictwo Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy) i wersja PDF ks. prof. Janusza Bujaka (Kongres Katolicki i Katolików), w: www.kongreskk.pl/wp-content/uploads/2021/09/Synodalnosc-w-zyciu-i-misji-Kosciola.pdf (dostęp 08.11.2021). Jednak ze względu na dość trudne słownictwo może być mało strawny dla przeciętnego czytelnika.

nastawienie pragnienia rozpoznania woli Bożej i przyjęcie, że w rozeznaniu ja nie muszę mieć racji a ktoś inny w tym procesie może mieć realne światło Boże, które otrzymuje. Jest to potrzebne, by nie budować koterii czy grup zwolenników „za” lub „przeciw”, ale rzeczywiście słuchać tylko samego Boga. Ostatecznie jednak oczywiście ta wola Boża musi też być wyartykułowana przez kogoś uczestniczącego w procesie synodalnym.

Wskazać trzeba także na dwa ważne warunki: stworzenie pewnych narzędzi tej rozmowy, jak to obecnie czyni papież Franciszek za św. Ignacym Loyolą, ale również – jak sugerował w swoich wypowiedziach podsumowujących *ad limina Apostolorum* abp Stanisław Gądecki – dać sobie odpowiednią ilość czasu, aby najpierw samemu z zagadnieniem się zaznajomić i je przemodlić, następnie podzielić się swoimi spostrzeżeniami z innymi i znów dać sobie odpowiednią ilość czasu na modlitwie i adoracji, by wreszcie bez szukania sojuszy i stronników, opowiedzieć się za tym, co wskazuje Duch Święty, a nie ludzkie kalkulacje³⁴.

Trzeba zatem stworzyć odpowiednie warunki dla procesu rozeznania: odpowiednią ilość czasu, zapoznanie się wcześniej bez pośpiechu z zagadnieniami, o których ma się podejmować decyzję. W tym wypadku są potrzebne 4 elementy: indywidualna refleksja na temat wiedzy o problemie i wskazanie własnego stanowiska; następnie moment bezpośredniego słuchania innych i danie sobie na to czasu a także by próba sprowokowania do wypowiedzi każdego uczestnika. Warto brać także pod uwagę głosy eksperckie, by odpowiednio nazwać problem i wyznaczyć granice dyskusji. Ks. Strzelczyk ze swojego doświadczenia prac synodalnych w archidiecezji wskazał, że najbardziej krytyczny jest etap podejmowania decyzji, dlatego trzeba bardziej rozdzielić etap pomiędzy dyskusją a podjęciem decyzji, by dać czas na przemyślenie, skonfrontowanie, przemodlenie itp., po czym wreszcie następuje ponowne podejście wspólnotowe charakteryzujące się wzajemnym słuchaniem.

Problemem, oprócz wspomnianego już braku zaufania do struktur synodalnych, które czasem miały okazję się zdyskredytować, jest zaufanie wobec siebie wzajemnie, gdyż bez tego żaden proces synodalny nie zaistnieje. W tym wypadku niezmiernie ważne jest odpowiednie dobranie osoby moderującej dyskusję, bo musi ona mieć także pewne predyspozycje, zwłaszcza wtedy, gdy są podejmowane tematy wzbudzające emocje i trzeba właściwie sobie z nimi radzić.

Vademecum powie wręcz o pewnych zasadach, które rzutują na dobre przeżycie procesu synodalnego: Synodalność wymaga czasu na dzielenie się / Pokora w słuchaniu musi odpowiadać odwadze w mówieniu / Dialog prowadzi nas do nowości / Otwartość na nawrócenie

³⁴ Zob. Franciszek, *Homilia na otwarcie Synodu na temat synodalności*, dz. cyt.; Zob. Franciszek, *Przemówienie na otwarcie XVI Zwyczajnego Ogólnego Synodu Biskupów*, dz. cyt.

i zmianę / Synody są ekklezjalnym ćwiczeniem w rozeznawaniu / Jesteśmy znakami Kościoła słuchającego i podążającego / Odrzucić uprzedzenia i stereotypy / Przewyciężyć plagę klerykalizmu / Wyleczyć wirusa samowystarczalności / Przewyciężanie ideologii / Budzić nadzieję / Synody to czas na marzenia i «spędzanie czasu z przyszłością» / Innowacyjne spojrzenie / Włączanie różnorodności / Otwarty umysł / Słuchanie każdego / Rozumienie «podążania razem» / Rozumienie koncepcji Kościoła współodpowiedzialnego / Docieranie poprzez dialog ekumeniczny i międzyreligijny³⁵. Wszystkie te kwestie są tam w sposób obszerny wyjaśnione, więc warto także do tej części dokumentu sięgnąć.

5. Co z dokumentów o procesie synodalnym wynika dla życia konsekrowanego?

Jako osoby życia konsekrowanego, we wszystkich jego formach, mamy zadania wynikające ze wspomnianych przed chwilą dokumentów, ale także wskazań, jakie zawarł papież Franciszek w homilii rozpoczynającej synod w Rzymie 10.10.2021, jak i w przemówieniu do uczestników rozpoczęcia synodu w auli synodalnej 9.10.2021. Ogromna zachęta płynie do osób konsekrowanych w *Vademecum*, gdzie zapisano: „Etap słuchania będzie bardzo wzbogacony przez dyskusje wśród parafii, ruchów świeckich, szkół i uniwersytetów, zgromadzeń zakonnych, wspólnot chrześcijańskich z sąsiedztwa, akcji społecznych, ruchów ekumenicznych i międzyreligijnych oraz innych grup”³⁶.

KIŹKiSZA wskazuje, aby wszystkie osoby konsekrowane odważnie i twórczo włączyły się w proces synodalny w Kościele. Wręcz zawiera sugestie: „Poczujcie się wezwani poprzez trzy słowa, które charakteryzują temat Synodu Biskupów o Kościele synodalnym: *komunia, uczestnictwo i misja*. Módlcie się, rozważajcie, konfrontujcie i dzielcie się swoimi doświadczeniami, przemyśleniami i pragnieniami. Czyńcie to z wolnością tych, którzy wiedzą, że pokładają ufność w Bogu i dzięki temu są w stanie przewyciężyć wszelką nieśmiałość, poczucie niższości lub, co gorsza, oskarżeń i skarg. Czyńcie to w duchu pokory, poruszeni przez Ducha Świętego i dlatego bez zarozumiałości, ale zawsze czując się współodpowiedzialnymi”³⁷.

Dalej dokumenty kongregacyjne wzywają wszystkie zakonne konferencje: męskie, żeńskie, kontemplacyjne i instytutów świeckich do zaangażowania się w proces synodalny. Wskazują m.in., że „poza osobistym uczestnictwem, jaki poszczególne osoby konsekrowane mogą wnieść z racji swojej obecności w niektórych organizmach łączonych lub wkładu indywidualnej wspólnoty lokalnej, uważamy za nie-

³⁵ Zob. SGSB, *Vademecum Synodu*, p. 3.1.

³⁶ Tamże.

³⁷ KIŹKiSZA, *List do wszystkich osób konsekrowanych*, dz. cyt.

zwykle ważne, aby zostały opracowane konkretne wypowiedzi wyrażone przez Konferencje krajowe, międzynarodowe oraz przez Federacje wspólnot monastycznych. W porozumieniu z Sekretariatem Synodu postanowiliśmy powierzyć każdemu z Was zaangażowanie Waszych członków i opracowanie podsumowania, które zostanie przesłane do tej Dykasterii do końca marca 2022 [zapewne wobec przedłużenia pierwszej fazy procesu synodalnego także i ten termin zostanie wydłużony – przyp. wł.]. Nasza Dykasteria zadba o to, aby przekazać wszystko Sekretariatowi Synodu³⁸.

W ostatnim liście kongregacji, skierowanym do pasterzy Kościołów lokalnych, prosi się pasterzy o włączenie osób konsekrowanych w drogę synodalną w poszczególnych diecezjach. Znajdują się tam m.in. słowa: „Poprosiliśmy i zachęciliśmy osoby konsekrowane z całego świata do aktywnego udziału w tej drodze. Prosimy Księdza Biskupa o zwrócenie szczególnej uwagi na różne wspólnoty życia konsekrowanego obecne w Jego diecezji oraz na specyfikę różnych form życia konsekrowanego. (...) Poprosiliśmy osoby konsekrowane o dzielenie się doświadczeniami, spostrzeżeniami i pragnieniami, w sposób wolny, pokonując wszelką nieśmiałość, poczucie niższości czy, co gorsza, obwiniania się, ale równocześnie w duchu pokory. (...) Zwracamy się do Ciebie jako Pasterza diecezji, ponieważ wiemy, że czasami Pasterze niewystarczająco znają wspólnoty czy charyzmaty obecne w ich diecezjach i dlatego życie konsekrowane pozostaje odizolowane od części Ludu Bożego obecnego w Kościele partykularnym³⁹.

Jak widzimy wyraźnie, dokumenty kongregacyjne wskazują zasadniczo dwie drogi zaangażowania osób konsekrowanych: poprzez zakonne konferencje i na poziomie diecezji: osobiście i wspólnotowo. Wskazane jest to bardzo wyraźnie w liście do osób konsekrowanych: „Będzie kilka możliwych sposobów uczestnictwa, zarówno na poziomie osobistym, jak i wspólnotowym: poczynając od możliwej obecności pojedynczej osoby konsekrowanej przynależącej do organów istniejących w Kościołach lokalnych, poprzez wypracowanie wkładu przez poszczególne wspólnoty wchodzące w skład danej diecezji, poprzez udział na poziomie krajowym lub międzynarodowym ze strony krajowych Konferencji Wyższych Przełożonych lub Konferencji Instytutów Świeckich, Federacji, Zrzeszeń Monastycznych, innych grup koordynacyjnych, Konferencji Kontynentalnych, Międzynarodowych Unii Wyższych Przełożonych (UISG i USG), Światowej Konferencji Instytutów Świeckich (CMIS)⁴⁰.

Jednak kongregacja nade wszystko usilnie prosi pasterzy Kościołów lokalnych o włączenie osób konsekrowanych w proces synodalny

³⁸ KIZKiSZA, *List do Unii i Konferencji Międzynarodowych oraz Krajowych, do Federacji monastycznych*, dz. cyt.

³⁹ KIZKiSZA, *List do pasterzy Kościołów lokalnych*, dz. cyt.

⁴⁰ KIZKiSZA, *List do wszystkich osób konsekrowanych o drodze synodalnej*, dz. cyt.

na poziomie diecezji w której żyją i funkcjonują, by w ten sposób mogły odpowiedzieć na zaproszenie lokalnego biskupa. Tak bowiem rzeczywistość objawi się cały charyzmat diecezji, na który składają się także charyzmaty wspólnot zakonnych tam żyjących i funkcjonujących. Pozostanie tylko na poziomie pierwszej z tych metod w ramach konferencji zakonnych, choć może wydawać się łatwiejsze, to jednak z całą pewnością może także rodzić rzeczywistość tendencje izolacyjne, dlatego konieczne jest to drugie zaangażowanie osób konsekrowanych w namysł na poziomie poszczególnych diecezji, tam gdzie te osoby żyją i funkcjonują, by w ten sposób podzieliły się z ludem Bożym swoim charyzmatem⁴¹.

Czasem może rodzić się w tym momencie pytanie, czy da się tak funkcjonować w rzeczywistości zaproponowanej przez papieża Franciszka i ją wprowadzić w życie? Jeden z wyższych przełożonych zakonnych w czasie spotkania w Krakowie wskazał, że w jego zgromadzeniu ta metoda została praktycznie zastosowana w czasie przygotowań do kapituły generalnej. Słuchano przed jej rozpoczęciem samych zakonników we wspólnotach domów, państw czy regionów oraz starano się zapraszać ludzi świeckich żyjących charyzmatem zgromadzenia i włączonych do współpracy na rzecz prowadzonych dzieł, aby wskazały, co widzą jako pozytyw czy negatyw w codziennym życiu zakonników. Potem według metodologii papieża Franciszka te oceny, wraz z modlitwą i wzajemnym słuchaniem siebie, zostały zebrane w ogólnym podsumowaniu i przedstawione na kapitule. Dzięki takiemu przygotowaniu, wspominał ów zakonnik, kapituła generalna w Rzymie była bardzo owocna. Widać więc z praktyki konkretnego zgromadzenia, że nie jest to jedynie teoria, ale że metodologia zaproponowana Kościołowi przez papieża Franciszka w duchu ignacjańskim rzeczywiście działa i funkcjonuje⁴².

Szczególnie na spotkaniu osób odpowiedzialnych za życie konsekrowane w diecezjach koncentrowaliśmy się 12.11.2021 na włączeniu osób konsekrowanych w proces synodalny w Kościołach lokalnych⁴³, gdyż „kanał” konferencji zakonnych ma swoją specyfikę i zasady, o których nieco poniżej. Włączenie osób konsekrowanych w proces synodalny w diecezji będzie wskazywało na praktyczne kwestie dotyczące relacji życia diecezjalnego z życiem konsekrowanym, gdyż normalnie – poza synodami diecezjalnymi – gdzie pojawia się np. komisja ds. życia konsekrowanego czy pozasynodalne rady ds. życia konsekrowa-

⁴¹ Zob. Robert Wawrzeński OMI, *Delegat Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich w Polsce jako łącznik między męskimi wspólnotami życia konsekrowanego a biskupem diecezjalnym*, w: www.zyciezakonne.pl/dokumenty/referaty... -97811/ (dostęp 05.11.2021).

⁴² Zob. *Wolni od stronniczości, czyli duchowość ignacjańska podczas drogi synodalnej*, w: www.jezuici.pl/2021/10/duchowosc-ignacjańska-podczas-drogi-synodalnej/ (dostęp 05.11.2021).

⁴³ Zob. SGSB, *Vademecum Synodu*, p. 2.4.

nego⁴⁴, mało jest instytucji nastawionych na sprzężenie synodalności tych dwóch nurtów życia Kościoła.

Ks. Grzegorz Strzelczyk wskazał w czasie spotkania w Krakowie, że znacząca obecność zakonów sprzyja takiej relacji, a mała obecność może być ignorowana, gdyż prawo tego nie wymusza i jest to wyzwanie do podjęcia w ramach procesu synodalnego. Ważną rzeczą w tym procesie byłoby podjęcie drogi w gronie mieszanym pewnych spotkań trójstronnych różnych form życia konsekrowanego: instytutów męskich oraz żeńskich, zarówno czynnych jak i klauzurowych, instytutów świeckich a także innych stanów życia konsekrowanego: wdów i dziewic konsekrowanych oraz diecezji, by poszczególne charyzmaty były w diecezji uznawane jako bogactwo, wspierane w sprawach trudnych i szanowane za to, co w diecezji i dla diecezji robią.

Pewien konflikt może być też w tym, że diecezja ma zazwyczaj swoje oczekiwania wobec osób konsekrowanych i potrzeba, aby w tych oczekiwaniach liczyć się z danym charyzmatem w konkretnej rzeczywistości. Ks. Strzelczyk wskazał, że czasem mamy problem z synodalnością w tym względzie, kto ma podejmować działania, gdyż często wzajemne relacje blokuje wszechobecna w Kościele precedencja, powodująca nieraz niemoc kontaktowa.

W tym kontekście dokumenty o synodalności, zarówno przywoływana już konstytucja apostolska, jak i dokument przygotowawczy synodu mówią o szczególnej roli rady kapłańskiej czyli rady prezbiterów oraz rady duszpasterskiej, w których m.in. są zazwyczaj zaangażowane osoby konsekrowane na poziomie diecezjalnym⁴⁵.

Dodatkowo w *Vademecum* znajdujemy inną odpowiedź dotyczącą życia konsekrowanego, choć wspólnoty zakonne wymienione są tu w pewnym kontekście wspólnie działających duszpasterstw, parafii lub w sposób określony zaangażowanych podmiotów: „Sposób, w jaki te spotkania będą się odbywały zależy od lokalnych warunków. Kilka parafii może się połączyć, a także takie duszpasterstwa jak duszpasterstwo służby zdrowia czy szkolnictwo katolickie, wspólnoty zakonne, ruchy świeckich i grupy ekumeniczne”⁴⁶.

W ramach diecezjalnego procesu synodalnego w *Vademecum* mowa jest o tym, że „Diecezjalny zespół synodalny powinien raczej zawierać przedstawicieli parafii, ruchów, duszpasterstw diecezjalnych i wspólnot zakonnych. Mogą oni być powołani jako ciało doradcze i robocze dla diecezjalnej osoby kontaktowej (osób kontaktowych). Po zakończeniu etapu diecezjalnego obecnego Synodu, diecezjalny zes-

⁴⁴ Zob. *Skład Rady ds. Instytutów Życia Konsekrowanego w Diecezji Warszawsko-Praskiej powołanej 19.12.2019 roku, funkcjonującej poza strukturami synodu diecezjalnego jako stałe ciało w diecezji*, w: www.diecezja.waw.pl/rady/ds-instytutow-zycia-konsekrowanego (dostęp 05.11.2021).

⁴⁵ Franciszek, *Episcopalis communio*, nr 7, art. 6 § 1. Por. SGSB, *Dokument przygotowawczy*, nr 31; SGSB, *Vademecum Synodu*, p. 1.5; 4.3.

⁴⁶ SGSB, *Vademecum Synodu*, p. 4.1.

pół synodalny może kontynuować promocję i wdrażanie drogi synodalności w diecezji w przyszłości, w łączności z biskupem diecezjalnym⁴⁷.

Wreszcie, kiedy mowa jest o organizacji presynodalnego spotkania na poziomie diecezji na zakończenie procesu synodalnego, wskazuje się także na zaproszone do tego wydarzenia osoby. W *Vademecum* czytamy, że mają być zaproszeni: „Duchowieństwo (księża diecezjalni, zakonnicy, diakoni itd.); Członkowie Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego (odzwierciedlających różnorodność charyzmatów) oraz kierownictwo instytucji apostolskich i charytatywnych⁴⁸.

Pojawia się tu też kwestia formacji w tym względzie osób przygotowujących się do kapłaństwa i życia konsekrowanego, gdyż proces synodalny nie jest sprawą zamkniętą raz na zawsze, ale rodzi się bardzo powoli i potrzebuje wiele czasu a także zaufania. Realne doświadczenie synodalności musi być zatem najpierw obecne w domach formacyjnych, czemu może sprzyjać na przyszłość zasada zawarta w nowym dokumencie „Droga formacji prezbiterów w Polsce. *Ratio institutionis sacerdotalis pro Polonia*” dotycząca praktyki wykładów z zakresu życia konsekrowanego dla seminariów diecezjalnych i wzajemnie wykładu dla domów formacyjnych instytutów życia konsekrowanego w zakresie teologii kościoła partykularnego⁴⁹.

6. Jakie pytania towarzyszą nam na drodze synodalnej?

Obecnie trwa, przynajmniej w części konferencji życia konsekrowanego, opracowywanie obszaru tematów i szczegółowych pytań, które powinny być podjęte w czasie konsultacji, a wynikają wprost z dokumentów przygotowanych przez sekretariat synodu: „Dokumentu przygotowawczego” (zwłaszcza nr. 26-30) i *Vademecum* synodu (zwłaszcza p. 5.3). Ich konsultacja odbywać się będzie za pośrednictwem „kanału” wyższych przełożonych. Rozmowy będą prowadzone we wspólnotach zakonnych, zgodnie z zachętami kierowanymi do osób konsekrowanych, a następnie drugim torem za pośrednictwem wyższych przełożonych kierowane będą najpierw do kongregacji a następnie do sekretariatu synodu.

Jest to praktyczna realizacja wskazań dokumentów sekretariatu synodu. Gdy mowa jest o organizacji spotkań synodalnych, to można znaleźć w *Vademecum* konkretne wskazania, co do ich organizacji. Czytamy tam m.in. na temat kwestii zaproponowanych zestawów py-

⁴⁷ Tamże, p. 4.4.2.

⁴⁸ Tamże, Aneks C.

⁴⁹ Zob. *List Sekretarza Generalnego KWPZM o. Kazimierza Malinowskiego OFMConv do delegatów KWPZM ds. zakonów męskich w diecezjach polskich z 16.06.2021 roku* (l.dz. 168/2021). Por. *Informacja o spotkaniu IV konsult życia konsekrowanego 27.09.2021 roku*, w: www.zyciezakonne.pl/wiadomosci/kraj/spotkanie-konsult-czterech-konferencji-zycia-konsekrowanego-113626/ (dostęp 05.11.2021).

tań do poszczególnych zagadnień: „Główne pytania do refleksji powinny być istotne i krótkie. Często lepiej jest mieć mniej pytań, które można bardziej zgłębić, niż wiele pytań, które byłyby potraktowane powierzchownie”⁵⁰.

Pierwsza część dotyczy pytań natury ogólnej, które dokumenty streszczają w następujący sposób: „Kościół synodalny, głosząc Ewangelię, «podaża razem»; jak owo «podażanie razem» realizuje się dzisiaj w waszym Kościele partykularnym? Do podjęcia jakich kroków zaprasza nas Duch Święty, abyśmy wzrastali w naszym «podażaniu razem»?”⁵¹. Do tego podane są trzy uszczegółowienia, sformułowane w następujący sposób: „a) zadanie sobie pytania, jakie doświadczenia z waszego Kościoła przywodzi na myśl to fundamentalne pytanie?; b) głębsze odczytanie tych doświadczeń: jakie radości wywołały? Jakie trudności i przeszkody napotkały? Jakie rany wydobyły na światło dzienne? Jakie wzbudziły intuicje/przemyślenia? c) zebranie owoców, by się nimi podzielić: gdzie w tych doświadczeniach rozbrzmiewa głos Ducha Świętego? O co nas prosi? Jakie są punkty, które należy potwierdzić, jakie są perspektywy zmian, jakie kroki należy podjąć? Gdzie dostrzegamy zgodność? Jakie drogi otwierają się dla naszego Kościoła partykularnego/lokalnego?”⁵².

Oba dokumenty: przygotowawczy i vademecum wskazują na 10 płaszczyzn, które powinny zostać poddane refleksji w procesie synodalnym⁵³:

1. TOWARZYSZE PODRÓŻY: „Kim są ci, którzy w waszym Kościele lokalnym «podażają razem»? Kiedy mówimy «nasz Kościół», kto do niego należy? Kto nas prosi, abyśmy szli razem? Kim są towarzysze podróży, także poza obszarami kościelnymi? Jakie osoby lub grupy są pozostawione na marginesie, formalnie lub faktycznie?”.

2. SŁUCHANIE: „Wobec kogo nasz Kościół partykularny jest «dłużny słuchania»? W jaki sposób wysłuchiwanie są świeccy, zwłaszcza młodzi i kobiety? W jaki sposób włączamy wkład osób konsekrowanych, mężczyzn i kobiet? Jaka przestrzeń ma głos mniejszości, odrzuconych i wykluczonych? Czy potrafimy zidentyfikować uprzedzenia i stereotypy, które utrudniają nam słuchanie? W jaki sposób wsłuchujemy się w społeczny i kulturowy kontekst, w jakim żyjemy?”.

3. ZABIERANIE GŁOSU: „W jaki sposób krzewimy wolny i autentyczny styl komunikacji wewnątrz wspólnoty i jej organów, bez dwulicowości i oportunisty? A w odniesieniu do społeczeństwa, do którego należymy? Kiedy i jak udaje nam się powiedzieć to, co jest dla nas ważne? Jak funkcjonują relacje z systemem medialnym (nie tylko z

⁵⁰ SGSB, *Vademecum Synodu*, Aneks B.

⁵¹ SGSB, *Dokument przygotowawczy*, nr 26; Zob. SGSB, *Vademecum Synodu*, p. 5.3., Aneks B.

⁵² Tamże.

⁵³ Zob. tamże. nr 30; SGSB, *Vademecum Synodu*, p. 5.3.

mediami katolickimi)? Kto przemawia w imieniu wspólnoty chrześcijańskiej i jak jest on wybierany?”

4. CELEBROWANIE: „W jaki sposób modlitwa i celebrowanie liturgiczna skutecznie inspirują i ukierunkowują nasze «podażanie razem»? W jaki sposób inspirują najważniejsze decyzje? W jaki sposób krzewimy czynne uczestnictwo wszystkich wiernych w liturgii i pełnienie funkcji uświęcania? Jaką przestrzeń przeznaczają się na wykonywanie posługi lektora i akolity?”

5. WSPÓŁODPOWIEDZIALNI W MISJI: „Skoro wszyscy jesteśmy uczniami-misjonarzami, to w jaki sposób każdy ochrzczony jest powołany do bycia czynnym uczestnikiem misji? W jaki sposób wspólnota wspiera swoich członków zaangażowanych w służbę na rzecz społeczeństwa (zaangażowanie społeczne i polityczne, badania naukowe i nauczanie, krzewienie sprawiedliwości społecznej, ochrona praw człowieka i troska o wspólny dom itp.)? Jak pomaga im przeżywać to zaangażowanie w logice misyjnej? W jaki sposób dokonuje się rozeznania wyborów związanych z misją i kto w nich uczestniczy? W jaki sposób są włączane i dostosowywane różne tradycje dotyczące stylu synodalnego, stanowiące dziedzictwo wielu Kościołów, zwłaszcza wschodnich, w perspektywie skutecznego świadectwa chrześcijańskiego? Jak przebiega współpraca na terytoriach, gdzie istnieją różne Kościoły *sui iuris*?”

6. PROWADZENIE DIALOGU W KOŚCIELE I SPOŁECZEŃSTWIE: „Jakie są miejsca i sposoby dialogu w obrębie naszego Kościoła partykularnego? W jaki sposób są rozwiązywane różnice poglądów, konflikty i trudności? W jaki sposób krzewimy współpracę z diecezjami sąsiednimi, z oraz pomiędzy wspólnotami zakonnymi obecnymi na tym terenie, z oraz pomiędzy stowarzyszeniami i ruchami świeckich itd.? Jakie doświadczenia dialogu i wspólnego zaangażowania rozwijamy z wyznawcami innych religii i niewierzącymi? W jaki sposób Kościół prowadzi dialog i uczy się od innych instytucji społeczeństwa: świata polityki, ekonomii, kultury, społeczeństwa obywatelskiego, ubogich itd.?”

7. PROWADZENIE DIALOGU Z INNYMI WYZNANIAMI CHRZEŚCIJAŃSKIMI: „Jakie relacje utrzymujemy z naszymi braćmi i siostrami innych wyznań chrześcijańskich? Jakich obszarów one dotyczą? Jakie owoce wynieśliśmy z tego «podażania razem»? Jakie są trudności?”

8. WŁADZA I UCZESTNICTWO: „W jaki sposób są określane cele, do których należy dążyć, droga do ich osiągnięcia i kroki, które należy podjąć? Jak sprawowana jest władza w naszym Kościele partykularnym? Jakie są praktyki pracy zespołowej i współodpowiedzialności? Jak promuje się posługi świeckich i podejmowanie odpowiedzialności przez wiernych? Jak funkcjonują organy synodalne na poziomie Kościoła partykularnego? Czy są one doświadczeniem owocnym?”

9. ROZEZNAWANIE I PODEJMOWANIE DECYZJI: „Za pomocą jakich procedur i jakich metod wspólnie rozeznajemy i podejmujemy

decyzje? Jak je można ulepszyć? Jak krzewimy udział w podejmowaniu decyzji w łonie wspólnot zorganizowanych hierarchicznie? Jak artykułujemy fazę konsultacyjną z decyzyjną, proces dochodzenia do decyzji (*decision-making*) z momentem jej podjęcia (*decision-taking*)? W jaki sposób i za pomocą jakich instrumentów promujemy przejrzystość i możliwość rozliczenia?”

10. FORMOWANIE SIĘ DO SYNODALNOŚCI: „Jak formujemy osoby, zwłaszcza te, które pełnią odpowiedzialne funkcje we wspólnocie chrześcijańskiej, aby były bardziej zdolne do «podażania razem», słuchania siebie nawzajem i dialogowania? Jaką formację oferujemy w zakresie rozeznawania i sprawowania władzy? Jakie narzędzia pomagają nam odczytywać dynamiki kultur, w których jesteśmy zanurzeni i ich wpływ na nasz styl Kościoła?»

Zasadniczo w większości diecezji powtórzone zostały pytania z dokumentów sekretariatu synodu⁵⁴. Ciekawe jednak, że w procesie synodalnym nie są one traktowane jako elementy ścisły, gdyż *Dokument przygotowawczy* m.in. stwierdza: „W celu ułatwienia wydobycia doświadczeń i wniesienia bogatszego wkładu do konsultacji, wskazujemy poniżej dziesięć głównych kwestii, wyrażających różne aspekty «przeżywanej synodalności». Tematy te należy dostosować do różnych kontekstów lokalnych i w razie potrzeby uzupełnić, wyjaśnić, uprościć lub pogłębić, zwracając szczególną uwagę na tych, którzy mają największe trudności w uczestniczeniu i odpowiadaniu; *Vademecum*, które towarzyszy niniejszemu *Dokumentowi przygotowawczemu*, oferuje w tym względzie narzędzia, drogi i sugestie, tak, aby różne grupy pytań mogły w sposób konkretny inspirować chwile modlitwy, formacji, refleksji i wymiany”⁵⁵.

7. Metoda synodalnego namysłu: „rozmowa duchowa”

W pochyłaniu się nad tymi zagadnieniami *Vademecum* proponuje konkretne zasady organizacyjne oraz konkretną metodę synodalną, jaką jest „rozmowa duchowa”, promująca aktywne uczestnictwo, choć nie wyklucza ona innych metod. Proponuje ona konkretny schemat działania, aby owoce procesu synodalnego mogły się objawić w całej pełni⁵⁶.

Czym jest jednak ta zaproponowana metoda, jaką jest „rozmowa duchowa” i jakimi etapami się charakteryzuje? W definicji tej metody rozeznania, stosowanej w towarzyszeniu duchowym w celu zobiektywizowania osobistych przeżyć, znajdujemy następujące wskazania: „Kiedy jednak mówimy o rozmowie duchowej, warunkiem, który wysuwa

⁵⁴ Zob. np. Archidiecezja Warszawska: *Pytania synodalne*, w: www.synod.mkw.pl/o-synodzie/pytania-synodalne/ (dostęp 08.11.2021).

⁵⁵ SGSB, *Dokument przygotowawczy*, nr 30.

⁵⁶ Zob. SGSB, *Vademecum Synodu*, Aneks B, p. 1-13.

się na pierwszy plan, jest jej charakter duchowy. To Jezus ma być w centrum tego spotkania. Co jednak jeszcze bardziej istotne, Bóg powinien być w centrum życia osób zaangażowanych w tę rozmowę. Nie chodzi tu bowiem o rozważania teologiczne czy doktrynalne, ale o doświadczenie żywego Boga, z którym pragniemy mieć coraz głębszą relację. To bardzo jasno pokazuje, jaki jest cel, i skłania nas do tego, by w razie oddalania się od tematu zadać to najważniejsze pytanie: «A co na to Pan Jezus?»⁵⁷.

Kluczem do rozumienia dlaczego ta metoda znalazła się jako konkretna propozycja w *Vademecum* może być jej szerokie zastosowanie. Nadaje się ona bowiem do wykorzystania na wiele różnych sposobów, także w ramach spotkań synodalnych. „Podstawową przestrzenią do jej prowadzenia jest relacja towarzyszenia duchowego, kiedy jedna osoba przychodzi do drugiej, by podzielić się swoim doświadczeniem spotkania z Bogiem. Równie dobrze jednak rozmowa duchowa może odbywać się podczas sakramentu pokuty, między przyjaciółmi, we wspólnocie czy między osobami, które spotkały się w jakimś kontekście religijnym”⁵⁸.

Widać zatem z tego wyraźnie, że metoda ta doskonale nadaje się do wspólnotowego rozeznawania, a takie jest założenie synodu i synodalności. „Rozmowa duchowa może też zostać podjęta przez konkretną wspólnotę – zakonną lub świecką – która pragnie szukać woli Bożej w jakiejś sprawie. W takim wypadku spotkanie nie będzie polegać tylko na wymianie myśli i argumentów, ale oprze się na owocach indywidualnej modlitwy każdego z członków wspólnoty. Przy prowadzeniu tego rodzaju rozmowy ważne jest zadbanie o odpowiednią przestrzeń na wypowiedzenie się każdej osoby. Wtedy nie pominiemy «cichych głosów», które mogłyby nie zostać usłyszane w ogólnej dyskusji, gdzie rządzi prawo głośniejszego. Taka forma poszukiwania wspólnej drogi jest bardzo cenną pomocą, bo pozwala Duchowi Świętemu mówić do nas na różne sposoby i odkrywać perspektywy, które byłyby przed nami zakryte, gdybyśmy nie wysłuchali tego, co inni mają do powiedzenia. Różnorodność we wspólnocie może być ogromną siłą i chronić nas przed patrzeniem na świat przez pryzmat własnych zachcianek”⁵⁹.

Jak zatem kształtuje tę metodę samo *Vademecum*? Można stwierdzić, że wydziela ono dwie zasadnicze fazy spotkania synodalnego, mającego służyć rozeznaniu: jego przygotowanie i przebieg. Faza pierwsza, przygotowawcza, wskazuje najpierw na potrzebę stworzenia zespołu organizacyjnego, który zaplanuje proces i rozezna, jak dotrzeć do osób, które powinny się wypowiedzieć i jakie zapewnić w tym procesie warunki. Ma umożliwić nie tylko odpowiednią informację o procesie sy-

⁵⁷ Ewa Bartosiewicz RSCJ, *Rozmowa duchowa*, w: „Życie duchowe” 99 (2019), w: www.zycie-duchowe.pl/art-37554.rozmowa-duchowa.htm (dostęp 09.11.2021).

⁵⁸ Tamże.

⁵⁹ Tamże.

nodalnym, ale włączyć w niego jak najszerszą reprezentatywnie grupę osób, pod względem różnorodności charyzmatów, wieku i stylu życia, a co za tym idzie, wziąć pod uwagę też osoby oddalone od wiary i wspólnoty Kościoła, jak również kontekst ekumeniczny⁶⁰.

Dalej należy stworzyć warunki odpowiedniego przygotowania się do spotkania dla uczestników: 2-3 tygodnie przed spotkaniem powinny być rozesłane materiały, aby był czas na osobistą refleksję i modlitwę, zwłaszcza w oparciu o Słowo Boże, co jest tak naprawdę kluczowe w późniejszym dialogu. Do odpowiedniego przygotowania będzie też służyć zapoznanie uczestników spotkania z zastosowaną w jego trakcie metodą „pracy”. Pytania dotyczące refleksji mają być istotne i krótkie, jasne i precyzyjne, a nie rozwlekłe i rozbudowane czy naładowane „żargonem teologicznym”. Lepiej, gdy jest ich mniej niż gdyby miał być natłok pytań, który nie pozwala skupić się na istocie, związanej z dotychczasową drogą Kościoła lokalnego⁶¹.

Po tym etapie przygotowania rozpoczyna się w „rozmowie duchowej” właściwe spotkanie, któremu należy zapewnić odpowiednią liczbę moderatorów, którzy mają do tego odpowiednie predyspozycje i będą odpowiednio wprowadzeni do przeprowadzenia całego procesu. W jego centrum ma być nie tyle dyskusja z czyimiś argumentami, ale modlitwa i liturgia, słuchanie siebie wzajemnie, Słowa Bożego i Ducha Świętego. Pomocą okaże się też odpowiednia metoda dialogu w grupie, jak „rozmowa duchowa”, która sprzyja aktywnemu uczestnictwu, uważnemu słuchaniu, refleksyjnemu mówieniu i rozeznawaniu duchowemu⁶².

Dopiero po wspólnej modlitwie wszystkich, gdy zespół synodalny jest większy, dokonuje się jego podziału na mniejsze grupy. *Vademecum* wskazuje, że jeśli grupa jest większa, to mniejsze zespoły powinny składać się z około 6-7 osób zróżnicowanych pod względem wiekowym (w wypadku grup osób konsekrowanych nie będzie to różnica stanu, chyba że do grupy zostaną zaproszeni świeccy żyjący charyzmatem, np. trzeci zakon, grupy modlitewne czy apostołskie w oparciu o duchowość zgromadzenia itp.). Spotkanie trwające co najmniej godzinę (trzeba uważać, by nie przegadać spotkania, a w wypadku większych grup spotkanie może się nadmiernie przedłużyć) składa się, oprócz modlitwy wspólnej, z 3 rund:

1. Dzielenie się swoimi osobistymi refleksjami z fazy przygotowania czyli modlitwy i refleksji nad otrzymanym wcześniej materiałem (nie ma tu miejsca na dyskusje, ale na słuchanie w skupieniu każdej z osób oraz zwróceniu uwagi na to jak Duch Święty działa w słuchającym, mówiącym i całej grupie). Po tym momencie należy pozostawić chwilę ciszy na zanotowanie wewnętrznych poruszeń.

2. Dzielenie się przez uczestników tym, co ich najbardziej poru-

⁶⁰ Zob. SGSB, *Vademecum Synodu*, Aneks B, p. 1-3.

⁶¹ Zob. Tamże, p. 4-5.

⁶² Zob. Tamże, p. 6-8.

szło w tej pierwszej części spotkania, kiedy każdy dzielił się swoimi refleksjami oraz w ciszy, która po tych refleksjach nastąpiła (tu może pojawić się pewien dialog, ale trzeba zachować uważność, aby nie zrobiła się z tego „bitwa” na argumenty). Na zakończenie tej części znów należy zostawić odpowiedni czas ciszy.

3. Dzielenie się tym, co ma największy wydźwięk w rozmowie i poruszyło najbardziej uczestników, co jest już pewną refleksją wspólną dla wszystkich. Należy wtedy zanotować nowe spostrzeżenia czy pewne kwestie nierozwiązane. Ta część może zakończyć się modlitwą wdzięczności i dziękczynienia⁶³.

Ostatecznie spotkanie małych grup kończy się podsumowaniem i podzieleniem się pomiędzy nimi swoimi doświadczeniami tego rozeznania: jakie to było doświadczenie; co było trudnością, upadkiem, a co pozytywnym i wzlotem; co nowego udało się odkryć (odświeżające spojrzenie na sprawy); czego dało się nauczyć w tym synodalnym zespole; a także jak Bóg był obecny i działał w czasie tego spotkania⁶⁴.

Gdy większa grupa była podzielona na mniejsze grupy 6-7 osobowe, to o wyznaczonej porze wszyscy mogą zebrać się razem na zakończenie, gdzie przedstawiciel danej grupy (np. moderator lub osoba robiąca notatki) może podzielić się krótko doświadczeniami własnej grupy. Następnie informuje się wszystkich o dalszych etapach procesu synodalnego, a następnie spotkanie kończy się modlitwą lub pieśnią⁶⁵.

W wypadku syntezy, jakiej należy dokonać na końcu konsultacji, trzeba już od początku wyznaczyć do tego odpowiedni zespół zarówno w całości dużej grupy, jak i w mniejszych grupach. Każda grupa bowiem powinna mieć nie tylko moderatora, ale także osobę sporządzającą notatki, by później w ramach decyzji całej grupy móc przekazać odpowiednie informacje do syntezy: z małych grup do zespołu synodalnego a ostatecznie z zespołu synodalnego do syntezy diecezjalnej czyli do osób kontaktowych czy diecezjalnego zespołu synodalnego. Przedstawiciele grup lub zespół organizacyjny/pomocniczy mogą spotkać się po zakończeniu całości spotkania, aby podsumować wszystkie doświadczenia i opracować syntezę do przekazania na poziom diecezjalny⁶⁶.

Vademecum podaje na koniec ważne wskazania, dotyczące tych którzy nie mogli uczestniczyć w spotkaniu ani osobiście, ani przez środki techniczne (np. online – co wskazuje, że nie są wykluczone spotkania synodalne prowadzone także i w ten sposób np. ze względu na trwającą wciąż epidemię czy znaczne odległości pomiędzy wspólnotami zakonnymi). Proponuje przekazać im informacje ze spotkania za pomocą tekstu, rozmów telefonicznych, radia czy innych środków przekazu, by nikogo nie pozostawić poza procesem synodalnym, by nikt nie czuł

⁶³ Zob. Tamże, p. 8.

⁶⁴ Zob. Tamże, p. 9.

⁶⁵ Zob. Tamże, p. 11.

⁶⁶ Zob. Tamże, p. 6, 8, 10, 12.

się zmarginalizowany⁶⁷.

8. Proces synodalny uruchomiony w diecezjach

Po pewnym ogólnym zestawieniu kwestii związanych z procesem synodalnym i oczekiwań wobec tego procesu ze strony Kościoła, jak również osób konsekrowanych, chciałbym teraz przyrzeć się praktyce funkcjonującej w diecezjach polskich, na podstawie odnalezionych w internecie dokumentów (czasem na stronach diecezji, czasem na osobnych stronach dedykowanych w diecezji synodowi) czy też otrzymanych z poszczególnych diecezji w inny sposób. Na podstawie 3 materiałów, jakie są w moim posiadaniu (Warszawa, Kraków, Poznań) chciałbym omówić sposób podejścia w kontekście diecezjalnym do włączenia wspólnot życia konsekrowanego do procesu synodalnego na poziomie poszczególnych diecezji.

Część informacji dotyczących procesu synodalnego i włączenia w jego prace osób konsekrowanych ma charakter ogólny, zachęcający do tworzenia zespołów synodalnych także we wspólnotach zakonnych, ale też i w wielu miejscach niestety na próżno szukać materiałów dedykowanych dla wspólnot życia konsekrowanego, by ich charyzmaty włączyć w proces synodalny a tym samym wpleść w charyzmat diecezji.

Nie chodzi bowiem o to, aby odbyły się celebracje rozpoczynające i kończące proces synodalny czy nawet przekopiowanie pytań z dokumentów sekretariatu synodu, ale by była to realna konsultacja ludu Bożego, w tym także osób konsekrowanych. Wydaje się też, patrząc na wyznaczonych koordynatorów, że jednak przeważają w nich księża, czasem tylko zdarzają się osoby konsekrowane.

W archidiecezji gdańskiej na dedykowanej stronie internetowej do przygotować etapu diecezjalnego włączono dokument Kongregacji ds. Duchowieństwa z 29.06.2020: „Instrukcja «Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła»”⁶⁸. Może to być pomocne tam, gdzie wspólnoty życia konsekrowanego przede wszystkim prowadzą działalność duszpasterską w oparciu o struktury parafialne czy kościoły rektoralne lub specjalistyczne duszpasterstwa.

Archidiecezja białostocka, przygotowała na stronach internetowych specjalny formularz synodalny, gdzie każdy może go pobrać w formacie word lub pdf i wypełnić, zaznaczając m.in. kwestie dotyczące włączenia wkładu osób konsekrowanych w życie i funkcjonowanie

⁶⁷ Zob. Tamże, p. 13.

⁶⁸ Zob. Archidiecezja Gdańska: Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Instrukcja «Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej w służbie misji ewangelizacyjnej Kościoła»* (Watykan, 29.06.2020), w: www.diecezja.gda.pl/content/instrukcja-o-nawroceniu-duszpasterskim.pdf (dostęp 08.11.2021).

diecezji⁶⁹. W diecezji bydgoskiej na stronie internetowej został zamieszczony formularz interaktywny z ankietą synodalną, gdzie niektóre z pytań dotyczą także osób konsekrowanych czy też działalności prowadzonej przez wspólnoty zakonne⁷⁰.

W diecezji płockiej w zarządzeniu Biskupa Płockiego na temat procesu synodalnego z 28.10.2021 jest wyraźne zaproszenie osób konsekrowanych na rozpoczęcie synodu, a wśród koordynatorów rejonowych procesu synodalnego pojawiają się przedstawiciele wspólnot życia konsekrowanego⁷¹. Podobnie w archidiecezji łódzkiej, w grupie roboczej synodu, znajdują się osoby życia konsekrowanego a w diecezjach: kieleckiej i opolskiej w zespole synodalnym swoje miejsce znaleźli przedstawiciele zakonów męskich i żeńskich⁷². W diecezji radomskiej jest sugestia, aby także we wspólnotach życia konsekrowanego powstawały zespoły synodalne⁷³. W diecezji świdnickiej z każdego rejonu mają zostać wyznaczone przez wikariusza biskupiego 2 osoby z męskich wspólnot życia konsekrowanego (mowa jest o ojcach, jakby bracia nie istnieli!) oraz 2 osoby z żeńskich wspólnot życia konsekrowanego⁷⁴.

W archidiecezji warszawskiej przewidziano w ramach konsultacji na poziomie lokalnym 3 jej drogi, gdzie m.in. w wypadku drogi 2 zapisano: „Część konsultacji będzie odbywała się od razu na szczeblu diecezjalnym: chodzi o ruchy i stowarzyszenia katolickie, instytucje, zgromadzenia zakonne itp., uczelnie, środowiska naukowe i intelektualne. Wszyscy są zaproszeni i mogą włączyć się w prace synodalne. Wystar-

⁶⁹ Zob. Archidiecezja Białostocka: *Kwestionariusz synodalny*, zwłaszcza nr 1.5, 2.3, 2.4, 5.2, 6.3, w: www.archibial.pl/synod/16-kwestionariusz-synodalny/ (dostęp 08.11.2021). Por. *Broszura o pracy w grupach synodalnych w archidiecezji białostockiej*, w: www.archibial.pl/synod/6-broszura-o-pracy-w-grupach-synodalnych-w-archidiecezji-bialostockiej/dokumenty_do_pobrania/broszura-o-pracy-w-grupach-synodalnych-w-archidiecezji-bialostockiej-20211023185644.pdf (dostęp 08.11.2021).

⁷⁰ Zob. Diecezja Bydgoska: *Ankieta synodalna*, w: www.surveymonkey.com/r/ZXMTTRZ (dostęp 08.11.2021).

⁷¹ Zob. Diecezja Płocka: *Zarządzenie Biskupa Płockiego na temat organizacji i przebiegu procesu synodalnego w diecezji płockiej* (Płock 28.10.2021), w: www.diecezjaplocka.pl/dokumenty/proces-synodalny-2021-2023/proces-synodalny-2021-2023/dokumenty-kosciola-plockiego/zarzadzenie-biskupa-plockiego-na-temat-organizacji-i-przebiegu-procesu-synodalnego-w-diecezji-plockiej (dostęp 08.11.2021).

⁷² Zob. Archidiecezja Łódzka: *Jak rozpocząć prace XVI synodu – #SynodoSynodzie w parafii, wspólnotcie, diecezji*, w: www.archidiecezja.lodz.pl/aktualnosci/2021/10/jak-rozpozacz-prace-xvi-synodu-synodosynodzie-w-parafii-wspolnocie-diecezji (dostęp 08.11.2021); Diecezja Kielecka: *Bp Jan Piotrowski zainaugurował synod rzymski w diecezji kieleckiej*, w: www.diecezja.kielce.pl/bp-jan-piotrowski-zainaugurowal-synod-rzym-ski-w-diecezji-kieleckiej (dostęp 08.11.2021); Diecezja Opolska: *Dekret powołujący diecezjalny zespół synodalny*, w: www.diecezja.opole.pl/index.php/homepage/aktualnosci/2960-prosba-biskupa-opolskiego-o-stala-modlitwe-za-synod-o-synodalnosci (dostęp 08.11.2021).

⁷³ Zob. Diecezja Radomska: *Praca w zespołach synodalnych, przygotowanie spotkania*, w: www.diecezja.radom.pl/praca-w-zespolach-synodalnych-przygotowanie-spotkania/ (dostęp 08.11.2021).

⁷⁴ Zob. Diecezja Świdnicka: *Kalendarium spotkań synodalnych grup konsultacyjnych w diecezji świdnickiej*, w: www.diecezja.swidnica.pl/synod (dostęp 08.11.2021).

czy zebrać się i zgłosić wybraną przez siebie osobę kontaktową do sekretariatu synodu (sekretariat.synodu@archwwa.pl) a w następnym kroku osoby te zostaną zaproszone do prac zespołu synodalnego. Równocześnie, osoby kontaktowe będą starały się same kierować zaproszenia do wszystkich znanych grup i środowisk⁷⁵.

Jednakże, biorąc pod uwagę harmonogram, mało czasu pozostaje na realne rozeznanie i konsultacje, ale został on podany jeszcze przed zmianą przez Watykan terminu fazy w Kościołach lokalnych, więc zapewne czas na dokonanie konsultacji zostanie również przedłużony. Wydaje się też, że w wypadku osób koordynujących synod na poziomie lokalnym w archidiecezji warszawskiej inicjatywa włączenia się w proces synodalny ze strony osób życia konsekrowanego została pozostawiona zakonowi i zgromadzeniom lub też strukturalnie wydziałowi życia konsekrowanego kurii metropolitalnej warszawskiej.

W wypadku archidiecezji krakowskiej został skierowany przez bp. Janusza Mastalskiego list do przełożonych domów zakonnych z prośbą o modlitwę i podjęcie refleksji nad zaproponowanym schematem we wspólnotach życia konsekrowanego. List nosi datę 21.10.2021 i zakłada dwa etapy: 1. do 30.11.2021 jako konsultację we wspólnotach zakonnych oraz 2. do 20.12.2021 jako czas na sformułowanie odpowiedzi i przesłanie ich do komitetu organizacyjnego synodu na poziomie diecezjalnym⁷⁶.

Patrząc na zaproponowaną ilość czasu, to w kontekście wcześniejszych uwag wydaje się on nie wystarczający, ale zapewne po przedłużeniu przez Watykan etapu konsultacji na poziomie diecezji ten czas zostanie wydłużony. Pytania są dostosowane do sytuacji diecezji i osoby konsekrowane mogą śmiało wpisać się nie tylko swoim funkcjonowaniem w diecezję, ale także stać się głosem różnego rodzaju „wykluczonych” wśród których posługują oraz mają okazję, by zaprezentować wkład, jaki konsekrowani wnoszą w słuchanie głosu Boga i Kościoła⁷⁷.

W wypadku archidiecezji poznańskiej mogłem ostatnio, będąc na wprowadzeniu relikwii bł. Stefana Wyszyńskiego, rozmawiać z ks. Mirosławem Tykwerem, który udostępnił mi ciekawie skonstruowane dokumenty przygotowawcze synodu, gdzie pomiędzy innymi grupami, do których skierowana jest konsultacja, znajdują się w dużej ilości reprezentowane osoby konsekrowane. Zresztą w samym archidiecezjal-

⁷⁵ Zob. Archidiecezja Warszawska: *Synod krok po kroku*, w: www.archwwa.pl/aktualnosci/synod-krok-po-kroku/ (dostęp 08.11.2021).

⁷⁶ Zob. Archidiecezja Krakowska: *Synod Biskupów, etap konsultacji diecezjalnych w Archidiecezji Krakowskiej*, w: Materiały drukowane w posiadaniu autora. Materiały te rozsyłane zostały do męskich wspólnot życia konsekrowanego w archidiecezji. Z rozmowy z delegatem KWPZM ds. zakonów męskich i referentem wydziału zakonnego kurii krakowskiej o. Rufinem Maryjką OFM wynika, że podobne kwestionariusze otrzymały wspólnoty żeńskie wspólnoty konsekrowane.

⁷⁷ W materiale przesłanym do wspólnot zakonnych w archidiecezji zwłaszcza chodzi o p. 1, 2d-e, 5d-e, 6c, 8e.

nym zespole synodalnym są takie osoby⁷⁸, a zaproszenie zachęcające do udziału w diecezjalnym etapie synodalnym skierowano do: „Wspólnot Życia Konsekwowanego, które formą życia budują komunie wspólnoty Kościoła i szczególnie uczestniczą w kształtowaniu jego życia i misji⁷⁹. W wypadku procesu synodalnego dano odpowiednią ilość czasu na refleksję, modlitwę i dzielenie się: etap I: przygotowanie – do Bożego Narodzenia 2021, etap II: konsultacja – do Wielkanocy 2022 i etap III: synteza – po Wielkanocy 2022⁸⁰.

W przygotowanych już materiałach można za to m.in. przeczytać:

„Koordynatorzy Wspólnot Życia Konsekwowanego: są osobami konsekrowanymi lub osobami świeckimi; wybierani są według zwyczaju danej wspólnoty (jeden koordynator dla wspólnoty lub jeden koordynator dla kilku wspólnot); koordynują pracę grupy lub grup składających się z członków wspólnot lub osób, którym wspólnoty służą, lub – co jest szczególnie zalecane – organizują grupy mieszane (w jednej grupie nie powinno być z zasady więcej niż 20 osób, choć warto być elastycznym)”.

„Ponadto: każda grupa opracowuje własną syntezę (maksymalnie 10 tys. znaków, niezależnie od ilości podejmowanych tematów); koordynatorzy wspólnot życia konsekrowanego we współpracy z przełożonymi oraz zgodnie z własną praktyką rozeznania wspólnotowego opracowują jedną syntezę (maksymalnie 10 tys. znaków, niezależnie od ilości wspólnot, grup i podejmowanych tematów; jeśli jest powołany jeden koordynator dla kilku wspólnot, powstaje również jedna synteza końcowa); każda grupa podejmuje jeden, kilka lub wszystkie tematy; wyjątek od zasady «jednej syntezy końcowej» jest wtedy, gdy pozostaje jedna lub kilka grup, których należy wysłuchać szczególnie (np. grupy spotkań z rodzinami romskimi, migrantami, wyznawcami innych religii, członkami innych Kościołów i wspólnot chrześcijańskich, środowiskiem LGBT itp.). Wówczas obok jednej syntezy końcowej, będzie można dołączać syntezy opracowane przez te dodatkowe, szczególne grupy – oby wyjątków było jak najwięcej!⁸¹.

9. Proces synodalny uruchomiony za pośrednictwem wyższych przełożonych

Znów powracamy do dokumentów związanych z procesem synodalnym, które wskazują na drugi kanał zakonnego zaangażowania w

⁷⁸ Zob. Archidiecezja Poznańska: *Archidiecezjalny Zespół Synodalny*, w: www.synodpозnan.pl/zespol/ (dostęp 08.11.2021).

⁷⁹ Archidiecezja Poznańska: *Synod o synodalności z udziałem Metropolity Poznańskiego*, w: www.archpозnan.pl/pl/synod-o-synodalności-z-udziałem-metropolity-poznańskiego-1 (dostęp 08.11.2021).

⁸⁰ Zob. Tamże.

⁸¹ Zob. Materiały rozesłane w archidiecezji poznańskiej w posiadaniu autora. Por. Archidiecezja Poznańska: *Jak uczestniczyć?*, w: www.synodpозnan.pl/jak-uczestniczyć/ (dostęp 08.11.2021).

proces synodalny: „Konferencje Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego męskich i żeńskich zasięgają opinii przełożonych wyższych, którzy z kolei mogą zasięgnąć opinii swoich rad i innych członków tych instytutów i stowarzyszeń”⁸².

Uważam, że kluczowe są tu słowa, że wyżsi przełożeni mogą a zatem wydawać by się mogło, że nie muszą, a wszystkim zależy od ich inwencji i poczynań. Według Konstytucji *Episcopalis communio* mogą zasięgnąć tylko opinii swoich rad, ale wtedy ten namysł synodalny będzie zawężony, ale mogą także zasięgnąć opinii wszystkich członków wspólnot i będzie to wtedy namysł szeroki, ale wymagający więcej czasu i wysiłku. Także i w tym procesie ważne będzie wykorzystanie narzędzia, jakim jest „rozmowa duchowa”.

Jednak obligującymi dla wyższych przełożonych są wspomniane już listy kongregacji, a szczególnie ten skierowany w sposób bezpośredni do konferencji wyższych przełożonych, gdzie czytamy, wyrażone oczekiwanie „poprzez udział na poziomie krajowym... ze strony krajowych Konferencji Wyższych Przełożonych lub Konferencji Instytutów Świeckich, Federacji, Zrzeszeń Monastycznych”⁸³ oraz „uważamy za niezwykle ważne, aby zostały opracowane konkretne wypowiedzi wyrażone przez Konferencje krajowe... oraz przez Federacje wspólnot monastycznych... Postanowiliśmy powierzyć każdemu z Was zaangażowanie Waszych członków i opracowanie podsumowania”⁸⁴.

Także i wypadku tej drogi zaangażowania osób konsekrowanych *Vademecum* podpowiada: „Sposób, w jaki te spotkania będą się odbywały zależy od lokalnych warunków. Kilka... może się połączyć, a także takie duszpasterstwa jak duszpasterstwo służby zdrowia czy szkolnictwo katolickie, wspólnoty zakonne”⁸⁵.

Również i w tym wymiarze niezbędne jest dostosowanie pytań pojawiających się w dokumentach synodalnych, zgodnie z zawartymi tam wytycznymi, o których już była mowa, czyli przepracowanie pytań i 10 obszarów na potrzeby konkretnych wspólnot zakonnych, a także być może tylko zawężenie ich do pewnych aspektów tego, czym zajmuje się dane zgromadzenie. Ważne są tu dwie podpowiedzi: „Tematy te należy dostosować do różnych kontekstów lokalnych i w razie potrzeby uzupełnić, wyjaśnić, uprościć lub pogłębić, zwracając szczególną uwagę na tych, którzy mają największe trudności w uczestniczeniu i odpowiadaniu..., aby różne grupy pytań mogły w sposób konkretny inspirować chwile modlitwy, formacji, refleksji i wymiany”⁸⁶ oraz „Główne pytania do refleksji powinny być istotne i krótkie. Często

⁸² Franciszek, *Episcopalis communio*, art. 6, § 2. Por. SGSB, *Vademecum Synodu*, p. 1.5.

⁸³ KIZKiSZA, *List do wszystkich osób konsekrowanych o drodze synodalnej dz. cyt.*

⁸⁴ KIZKiSZA, *List do Unii i Konferencji Międzynarodowych oraz Krajowych, do Federacji monastycznych, dz. cyt.*

⁸⁵ SGSB, *Vademecum Synodu*, p. 4.1.

⁸⁶ SGSB, *Dokument przygotowawczy*, nr 30.

lepiej jest mieć mniej pytań, które można bardziej zgłębić, niż wiele pytań, które byłyby potraktowane powierzchownie⁸⁷.

Zakończenie: wnioski

Na koniec pragnę zaznaczyć to, co już widać w zebranych z polskich diecezji informacji, jak i to jakie są dalsze możliwości działania osób konsekrowanych względem włączenia się w proces synodalny w Kościele lokalnym i za pośrednictwem wyższych przełożonych. Jak zatem wygląda obecnie wkład osób konsekrowanych w ten pierwszy etap procesu synodalnego w diecezjach? Na chwilę obecną w pewnych strukturach synodalnych jest to zaangażowanie pojedynczych osób konsekrowanych w związku z powołaniem ich do rady kapłańskiej czy duszpasterskiej diecezji oraz powołanie osób konsekrowanych do diecezjalnych zespołów synodalnych (o charakterze lokalnym czy parafialnym, rejonowym i ogólnodiecezjalnym).

W ramach namysłu podejmowanego za pośrednictwem przełożonych wyższych można też wykorzystać okazję, aby z jednej strony nie dublować organizmów strukturalnych, a z drugiej strony zmobilizować wspólnoty życia konsekrowanego do włączenia się w proces synodalny w Kościele lokalnym. Warto rozważyć takie wyartykułowanie pytań, na które odpowiedzi będą oczekiwali wyżsi przełożeni, by znalazło się tam odniesienie do sytuacji danej wspólnoty w Kościele lokalnym.

Wydaje się, że szczególnym polem, na jakim osoby konsekrowane mogą wnieść wkład, zarówno na poziomie Kościołów lokalnych, jak i za pośrednictwem wyższych przełożonych, jest zaprezentowanie głosu ludzi, których głosu we wspólnocie Kościoła czasem próżno szukać: dzieci, młodzieży, ubogich, zmarginalizowanych, będących daleko od wspólnoty wiary, członków innych Kościołów i wspólnot religijnych, itp. Wynika to bowiem z jednej strony z tego, że pod uwagę bierze się wielkie bogactwo charyzmatów i inicjatyw podejmowanych przez wspólnoty życia konsekrowanego, jak i zakres osobowy oraz wiekowy takiego docierania. Z drugiej strony, kiedy weźmie się pod uwagę warunki, w jakich funkcjonują zgromadzenia klauzurowe, bezhabitowe, instytuty świeckie, dziewice i wdowy konsekrowane, pustelnicy i pustelnice, to w całości osoby życia konsekrowanego w różnych jego formach są w stanie stać się pewnego rodzaju „pasem transmisyjnym” wypowiedzi wspomnianych już ludzi, których obecność w ten sposób ubogaciłaby proces synodalny.

Proces synodalny, a szczególnie zaproponowana przez papieża Franciszka metoda „rozmowy duchowej” są dobrą propozycją zarówno dla życia konsekrowanego, jak i Kościoła lokalnego, aby wybory czy podejmowane decyzje – niezależnie jakich struktur osób konsekrowa-

⁸⁷ SGSB, *Vademecum Synodu*, Aneks B.

nych czy Kościoła lokalnego dotyczą – dokonywały się nie jako proces decyzyjny z zakomunikowaniem z góry powziętych decyzji i postanowień, ale właśnie jako droga szukania woli Bożej przez modlitwę, refleksję, rozmowę i słuchanie Ducha Świętego.

Myślę, że tam gdzie do chwili obecnej brak bezpośredniego zaangażowania osób konsekrowanych w proces synodalny w diecezjach i zakonach lub osoby kontaktowe czy przełożeni wyżsi czekają na inicjatywę ze strony samych osób konsekrowanych, to pewnego rodzaju pole do współpracy na poziomie diecezji widzę wspólnie dla wikariusza biskupiego, dyrektora wydziału życia konsekrowanego, siostry referentki i delegata ds. zakonów męskich a na poziomie zgromadzenia tych osób konsekrowanych, którzy w tym procesie synodalnym chcą realnie brać udział i mogą w pewien sposób zdopingować swoich przełożonych. W ten sposób – używając języka dokumentów synodalnych – będzie można wnieść cenny wkład, jaki dają konsekrowane kobiety i konsekrowani mężczyźni.

Może warto w tym kontekście pomyśleć, czy zamiast tworzyć zespoły synodalne w każdej wspólnocie konsekrowanej lub też powoływać koordynatorów dla kilku wspólnot (zawsze będzie to obciążone dozą nie lubianej „obowiązkowości” i nie będzie efektywne, gdyż może się okazać, że jest robione z musu), nie stworzyć na poziomie zarówno zgromadzeń, jak i diecezji przynajmniej jednego zespołu synodalnego.

W wypadku diecezji będzie to zespół złożony z przedstawicieli wszystkich charyzmatów zakonnych z jej terenu: męskich i żeńskich, czynnych i klauzurowych (może wtedy spotkanie zespołu zorganizować w klasztorze klauzurowym w rozmównicy!), instytutów świeckich oraz dziewic i wdów konsekrowanych, by żadna z tych form nie była odizolowana od Kościoła lokalnego. Natomiast w wypadku jurysdykcji zakonnych może to być zespół reprezentujący wszystkie typy zaangażowania danego zgromadzenia, jak i jego strukturę wiekową. Gdy będzie też taka potrzeba, można stworzyć zespoły tematyczne z różnych osób konsekrowanych zajmujące się np. tylko wybraną kwestią związaną z danym charyzmatem, łącząc w ten sposób siły zgromadzeń tym się zajmujących (np. edukacja, ekumenizm, pomoc ubogim czy wykluczonym społecznie itp.).

Być może owocem będzie pozostanie takiej rady na stałe w diecezji czy takiego ciała konsultacyjnego w zgromadzeniu po zakończeniu procesu synodalnego, co mogłoby wzbogacić funkcjonowanie konsekrowanych w diecezji i proces decyzyjny w danej rodzinie zakonnej. Wtedy taki zespół z wypracowaną metodą pracy w czasie procesu synodalnego ma szansę stać się ciałem, które rzeczywiście będzie ożywiało kościelną rzeczywistość i – jak mówią dokumenty dotyczące synodalności – może później stanowić grupę wprowadzającą w konkretną realizację synodalne zalecenia.

Dokumenty dotyczące synodalności, wskazują też bardzo mocno,

aby w procesie synodalnym – zarówno w kontekście wyższych przełożonych, jak i Kościoła lokalnego – poprzez różnego rodzaju kanały docierać do jak najszerszej liczby osób, które mogłyby włączyć się w proces synodalny. Czas epidemii wskazał na rolę spotkań za pośrednictwem różnego rodzaju środków komunikacji, kiedy nie były możliwe spotkania osobiste i bezpośrednie. Warto to doświadczenie – zwłaszcza w kontekście młodszego pokolenia – wykorzystać zarówno w zakonach, jak i w Kościołach lokalnych, jako jeden z kanałów synodalnej komunikacji, choć nie zastępujący realnego spotkania (czy to np. jako element pracy zespołów synodalnych składających się z osób, które mieszkają w dość sporym oddaleniu od siebie czy też nawet wspólnot zakonnych rozproszonych nie tylko po Polsce, ale i poza jej granicami, które np. w czasie spotkania podsumowującego swoją syntezę, mogłyby bezpośrednio przekazać swoje uwagi wyższym przełożonym czy całej wspólnotie zgromadzenia przedstawić swoje wnioski związane z kontekstem ich posługi, często bardzo odmiennym od tego w Polsce).

Wskazanie Kongregacji Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, aby rozważać, konfrontować, dzielić się przemyśleniami i pragnieniami pozwoli wykorzystać zarówno na poziomie zgromadzeń, jak i diecezji „uśpiony” potencjał ludzi świeckich, żyjących różnymi charyzmatami zakonnymi (np. trzecie zakony, grupy animujące kościelną rzeczywistość modlitewnie lub apostołsko czy nawet ewangelizacyjnie w oparciu o konkretne zakonne tradycje czy duchowość, itp.). W ten sposób będzie można przejść od zewnętrznej współpracy do współuczestnictwa, by nie tyle świeccy coś dla zakonów czy diecezji robili, ale by przede wszystkim czynili to z osobami konsekrowanymi i z diecezją.

Wreszcie, w ramach przygotowania cyklu wykładów dla seminariów diecezjalnych odnośnie życia konsekrowanego oraz dla domów formacyjnych instytutów życia konsekrowanego (tu nie chodziłoby jedynie o seminaria zakonne, ale także żeńskie domy formacyjne!) cyklu wykładów o teologii Kościoła partykularnego, należałoby położyć nacisk na kwestię synodalności i wykorzystania narzędzia, jakim jest „rozmowa duchowa”. Wtedy bowiem, gdy realne doświadczenie synodalności pojawi się w tych domach formacyjnych, to później będzie ono kształtowało realne życie poszczególnych wspólnot w zgromadzeniu czy diecezji, a zarazem uważność Kościoła lokalnego na posiadane na swoim terenie zakonne charyzmaty i inicjatywy, co ostatecznie wpłynie pozytywnie na relację z osobami świeckimi.

Jednym słowem w staraniach osób odpowiedzialnych za życie konsekrowane w diecezjach i wśród wyższych przełożonych należy porzucić – jak to określa papież Franciszek – pokusę „bezczynności” z „magicznym zaklęciem” często towarzyszącym rzeczywistości kościelnej, że „zawsze tak było”, ale trzeba dziś otwierać nowe horyzonty, by pobudzać rzeczywistość zgromadzeń i diecezji do aktywnego życia

oraz poszukiwania dróg docierania do ludzi w *post pandemicznej* rzeczywistości.

Uważam bowiem, że jedną z przyczyn dzisiejszego kryzysu powołań – spośród wszystkich innych – jest właśnie uleganie tej pokusie. W ten sposób rodzi się marazm, malkontenctwo, „przycinanie wszystkich do jednej ramki” a tymczasem widać bardzo wyraźnie u ludzi młodych, że to ich nie pociągnie. Pociągnąć ich może na drogę życia kapłańskiego czy konsekrowanego tylko to, co jest oparte na marzeniach i pragnieniach, a właśnie taką drogę synodalną proponuje nam papież Franciszek.

Tak jak 28.10.2021 mówiłem dla Katolickiej Agencji Informacyjnej, tak też pragnę powtórzyć na koniec tego wystąpienia: „Myślę, że dzięki procesowi synodalnemu nauczymy się słuchać siebie nawzajem, ale także w całym tym procesie także nauczymy się słuchać ludzi świeckich, i to mogą być konkretne owoce «synodu o synodalności». Ostatecznie to pozwoli rozeznawać potrzeby Kościoła, pozostawiając nienaruszalne to, co niezmiennie, jednocześnie dostosowując to, co można do obecnych warunków życia i funkcjonowania wspólnoty Kościoła”⁸⁸.

Summary

Synodal process in religious congregations in Poland within religious conferences and local Church.

Many religious congregations have practised the “synodal style” for ages. This way of discerning numerous things is always a natural way of thinking, even if it is not always easy. It is realised by home, provincial, general, ordinary and extraordinary chapters and other forms of opening to the Holy Spirit as well as community discernment of the signs of the times. During the Synod on synodality we ought to consider how to – without going to the extreme, which we are warned against by the pope Francis – put into practice synodality in the whole Church. As the consecrated we may contribute our valuable experiences to the discussion, learning at the same time how to listen much more to others including the lay people who constitute together with us the community of the Church.

⁸⁸ KAI, Depesza 04.11.2021: *Jak przebiegają prace synodalne w zakonach?*, dz. cyt.